

V polovině cesty z Prachatic do Lhenic protíná silnice obec Nebahovy. V době patrimoniálního zřízení patřila tato ves k libějovickému panství a duchovní správou, s výjimkou let nacistické okupace, přináležel po celá staletí k prachatickému děkanství. Uprostřed protáhlé nebahovské návsi stojí mešní kaple v podobě, kterou získala po svém rozšíření roku 1902. Dominantním prvkem celého úrostoru je však věkovitá lípa, nalézající se na konci návsi při odbočce silnice k Jelemku. S příchodem léta v době květu upoutá tento strom nejen svým mohutným vzrůstem, ale také léčivou vůní a bzukotem nespočetného množství včel. Jak dlouho tu lípa stojí, lze odhadovat jen zhruba. Ale předpokládám, že pamatuje události, o nichž se zde chci zmínit. Její stavba je nejlépe patrná na zimním snímku z r. 1998, druhý snímek je z léta 2002.

Hospodářství, u něž památná lípa stojí, nese od roku 1770 až do dnešních dnů nebahovské popisné číslo 15. Místní obyvatelé ale dosud označují zdejší stavení názvy „po chalupě“ a číslu 15 neřeknou jinak, než „u Štuců“. Současní vlastníci se ovšem takhle nejmenují. Je nasnadě, že název pochází od dřívějšího majitele. Pozemková kniha nebahovské rychty z let 1626 - 1711 uvádí na začátku zápisů k tomuto hospodářství sice dvůr Štuců, ale nejstarší v ní zmíněný vlastník je jmenován Jiřík Štuc.¹ Lze se domnívat, že toto příjmení vzniklo z německého apelativa „der Sturz“, v překladu do češtiny znamenajícího pád, zřícení či sesutí, případně poklop nebo příklop. V českém jazykovém prostředí pak časem došlo k vypuštění hlásky „r“. Jiřík Štuc tento grunt, ceněný na 109 kop grošů míšeňských, měl zcela vyplacen, když jej v roce 1637 prodával svému zeti Jakobovi, ale jen za 90 kop. Jakub nehospodařil dlouho. Ztratil manželku i děti a sám zemřel okolo r. 1643. Jiřík Štuc měl ještě dceru Kristinu, k níž se přiznal propuštěný voják Pavel, jemuž byl dvůr připsán. Jej uvádí berní rula jako rolníka nově osedlého. Hospodařil na rolích o výměře 18 strychů, z nichž část nově oséval právě r. 1654. Mohl chovat dva potahy, ale v létě toho roku ještě jeho stáje zely prázdnotou.² V průběhu třicetileté války a po ní se značně snížila hodnota statku. V dubnu roku 1673 jej Pavel Štuc prodal svému nástupci Mikulášovi za pouhých 30 kop.³ V jakém případném příbuzenském vztahu byli prodávající a kupující, mi není známo. Mikuláš Štuc měl s manželkou Dorotou děti Alžbětu (*1677), Jakuba (*1679) a Lukáše (*1682).⁴ Nedlouho po převzetí dvora bylo Mikulášovo hospodaření poznamenáno návštěvou červeného kohouta. Nepochybně bylo velmi obtížné. Roku 1693 nemohl pro chudobu složit nic na svůj smluvní závazek a v první polovině následujícího roku zemřel. Na poslední cestě jej doprovodila vdova i všechny tři děti, prostřední Jakub ale za čas následoval otce na věčnost.⁵

K vdově Dorotě Štucové se přiznal Ondřej Fidler. Byli oddáni v Prachaticích dne 19. září 1694.⁶ Ondřej byl prachatický rodák, syn zdejšího mlynáře a měšťana Kryštofa Fidera a jeho manželky Anny. V době sňatku mu bylo 23 let.⁷ Mám vědomost o jediném dítěti, které se z manželství narodilo. Byl jím syn Jakub, který zemřel r. 1705 ve věku devíti let.⁸ Ondřej Fidler byl osobně svobodný, ale dobrovolně se poddal libějovické vrchnosti. A tak mu byl 12. března 1695 připsán nebahovský dvůr Štuců opět v ceně 30 kop grošů. Lukáš Štuc byl vzat na vojnu. Ondřej Fidler položil poslední splátku v roce 1724,⁹ ale to byla jeho první žena Dorota již několik let po smrti a on po krátkém manželství s Annou Pernreitherovou¹⁰ byl ženat po třetí. S manželkou Evou rozenou Paussovou¹¹ měl děti Matěje (*1716), Františka (*1717), Ondřeje (*1720), Marii (*1722), Magdalenou (*1724), Voršilu (*?), Kateřinu (*1728) a Víta (*1731).¹² Ondřej hospodařil až do roku 1740. Tehdy pro stáří předal živnost svému synu Ondřejovi za 30 kop grošů (neboli 35 zlatých) i s vlastními dluhy¹³ ve výši 47 zlatých 15 krejcarů. Otec Ondřej zemřel v Nebahovech 4. prosince 1741.¹⁴ Rod Fidlerů pak hospodařil na Štucovském dvoře do roku 1851, kdy nemovitost v ceně 1068 zlatých ve stříbře byla převedena na Martina a Kateřinu Petráškovy.¹⁵ Potomci manželů Petráškových drží tuto nemovitost do dnešních dnů.

Nás, kteří žijeme v 21. století, může překvapovat, že se někdo mohl dobrovolně vzdát své osobní svobody, navíc v údobí značného útisku poddaných. Případ Ondřeje Fidera ale nebyl zcela mimořádný. Při podrobném studiu pozemkových knih bychom takových případů našli více. Důvodem byly nepochybně existenční příčiny - připomeňme, že v té době se u nás běžně vyskytovaly hladomory. Ondřej Fidler si do Nebahov přinesl již ustálené příjmení, ale dvoru Štuců zůstalo jméno jeho někdejšího majitele až do dnešních dnů. Tradice tak překlenuje dobu delší tří staletí a nebahovská lípa je toho němým svědkem. A co mne k tomuto příběhu přivedlo? Ve vývodu předků mých dětí nese Ondřej Fidler číslo 568.

Redakční poznámka ze dne 15. května 2013: Na adrese http://rodopisna-revue.tode.cz/2013-2_soubory/10-15-dobisuv-mlyn.pdf je článěk téhož autora, věnovaný Fidlerům a v závěru Františku Fiedlerovi, který byl významnou vědeckou a politickou osobností v údobí monarchie.

¹ Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), velkostatek Libějovice (dále jen VS Libějovice) I 5 AU N 1/5 (Pozemková kniha pro nebahovskou rychtu 1626 - 1711), fol. 78a

² A. Haas (ed.), Berní rula sv. 27, kraj Prácheňský, díl I., Praha 1954, s. 323

³ Jako pozn. č. 1, fol. 78b - 79a

⁴ SOA Třeboň, sbírka matrik (dále jen SM), Fara Prachatic 3 (N 1666 - 1720 pro celou farnost), s. 200, 223, 251

⁵ Jako pozn. č. 1 - 3

⁶ SOA Třeboň, SM, Fara Prachatic 12 (O 1660 - 1741, Z 1679 - 1683 pro celou farnost), s. 132

⁷ Jako pozn. č. 4, s. 106

⁸ SOA Třeboň, SM, Fara Prachatic 15 (Z 1686 - 1762 pro celou farnost), fol. 26b

⁹ SOA Třeboň, VS Libějovice V AU 9 (PK pro Nebahovy a Kralovice 1711 - 1770), fol. 100a - 100b

¹⁰ Anna Pernreitherová pocházela z Kralovic. S Ondřejem Fidlerem byla oddána 10. 2. 1715 ve Frantolech, zemřela však po ne celém roce manželství a byla pohřbena 9. 1. 1716.

¹¹ Eva Paussová pocházela také z Kralovic. Sňatek měli 3. 5. 1716 v Chrobolech. Manžela přežila takřka o 18 let. Pohřbena byla 29. 10. 1759.

¹² Jako pozn. č. 4, s. 573, 584, 639; SOA Třeboň, SM Fara Prachatic 4 (N 1721 - 1760 pro celou farnost), s. 17, 51, 108, 168

¹³ Jako pozn. č. 9, fol. 100b - 101a

¹⁴ Jako pozn. č. 8, fol. 138b

¹⁵ SOA Třeboň, VS Libějovice, OS Prachatic 186 (PK pro Nebahovy a Kralovice 1770 - 1877), fol. 108a - 115b